

0149 - 015-01
Hofst-01-06

ORGELCOMMISSIE

SECRETARIAAT :

Aan de plaatselijke orgelcommissie der
N.H.Kerk te BeilenMr L. Haveman, Vondelstraat 56
Amsterdam.

p.a. den here ds Koelman

N.H.Pastorie

Mijne heren,

OKS

Wij hebben de eer U hieronder te doen toekomen ons rapport en advies omtrent Uw kerkorgel.

Zoals U bezind zal zijn is op 2/3 November l.l., door onze Commissie een onderzoek ingesteld naar de toestand van het orgel. Hierbij is zorgvuldig nageggaan of het orgel eventuele mogelijkheden tot een uitbreiding zou kunnen bieden, waardoor de toon en het volume van het orgel beter aangepast zou kunnen worden aan de gemeentesang.

Het bleek echter bij het onderzoek, dat het orgel in zijn geheel, zowel in vorm als in karakter een orgeltype vertegenwoordigt, dat volgens de principes in de 19de eeuw geheel werd gericht op het z.g. symphonische, orkestrale klankideaal. Ten tijde, dat er in de Hervorrede Kerk op de orgels transcriptie's van orkestmuziek en pianowerken werden gespeeld was dit orgel een geschikt instrument. Zonder voor het gebruik bij de begeleiding van de gemeentesang en voor het maken van voor- en naspeel bij de kerkliederen is het orgel ten gevolge onvoldoende. Teneinde in hoofdzaak bestaat uit grondstemmen, waarvan het pijpwerk door middel van kunsttrappen dusdanig werd behandeld, dat de kleurverleende natuurlijke boven tonen tot een minimum tot uitdrukking kwamen en men een strijkende, duistere en onduidelijke klank bereikte.

2de. Hoofde de bouw van het orgel de afmetingen van orgelkas en windladen en de verdeling van het pijpwerk dermate ruw genomen in verhouding tot de alreeds dispositie (11 reg.), dat er weinig klankbinding en richting mogelijk is, hetgeen de werking van de orgelklank ten opzichte van de ruisee zeer nadelig beïnvloedt.

Om aan deze tekortkomingen van het orgel tegemoet te komen zou een restauratie van het instrument slechts dan zin hebben, indien zowel opstelling als pijpwerk, windladen en dispositie radicaal gewijzigd werden.

Bij deze overwegingen stuit onze Commissie echter op de volgende bezwaren:

- A. Er zal, zelfs bij de meest radicaal doorgevoerde verandering van het pijpwerk, het Orkestronkelijke, tegen het gebruik in de Hervorrede Kerk indruisende klankkarakter nimmer geheel weg te werken zijn daar de restauratie, metaalgeringen etc. van het bestaande pijpwerk van huis uit niet op de heden ten dage vereiste functie's zijn ingesteld, waarbij bovendien het nieuwe pijpwerk nooit volledig bij aangepast zou kunnen worden.
- B. Het orgel blijft niet slechts hoorbaar doch ook zichtbaar de kerkmerken dragen van de vervaltijd in de orgelbouw.
- C. Het orgel wordt in zijn totaliteit, als uiting van een bepaalde periode, door de vernieuwing aangetaast, terwijl de meest ingrijpende verbouwing het orgel evenwel tot een nieuw instrument kan maken, waardoor dus een tweeslachtig karakter zou ontstaan.
- D. De geldelijke offera, welke een restauratie en vernieuwing als boven bedoeld zouden vergen, zouden onoverredig hoog zijn in verhouding tot de te bereiken resultaten.

Om de bovenstaande redenen is de Commissie van oordeel U een vernieuwing en uitbreiding van het bestaande orgel ten afbreken te adviseren.

Naar onze mening is dit de enige weg, welke tot een bevredigend resultaat kan leiden en waarbij de uitgaven voor 100% kunnen worden gedaan.

Bij de door ons aanbevolen uitvoering, het gehele ontwerp voor een orgel gedaan wordt vanuit de beschikbare ruimte, grootte der kerk, akoestische verhoudingen etc. Daarbij is het noden ten dage mogelijk een orgel met een aanzienlijk groter aantal registers te bouwen op een belangrijk kleiner basisoppervlak dan van het bestaande orgel, waardoor op de orgelmuurderij ruimte voor een groot aantal zitplaatsen vrij te compleete bouw waarbij tevens een op de gewenste gerichte uitstraling.

Weliswaar is de aanschaf van een orgel momenteel zeer kostbaar.

Inten ziele zien onze Commissie mogelijkheden om b.v. een orgel, nadat het bouwplan volk is opgesteld, tijdelijk voor een bepaald gedeelte te door bouwen, waarbij in de toekomst het gehele plan kan worden voltooid, naargelang de financiële draagkracht der gemeente dit zal toelaten.

Daar wij ervan overtuigd zijn dat ons advies Uw College voor specifieke beslissingen stelt, zijn wij gaarne bereid U in deze nader mondeling in te lichten en zullen wij gaarne met Uw College over deze aangelegenheid van gedachte wisselen.

Vervolgens maken wij Uw College opmerkzaam op een aantal gebreken aan het bestaande orgel, welke, indien het orgel voor langere tijd in de Ned. Herv. Kerk te Beilen zou blijven gehandhaafd, verkieft of verwaagtig noodzakelijk maken.

10. De windmotor. De in de torenruimte opgestelde windmotor is als orgelmotor ongebruikelijk en staat tevens slecht opgesteld.

Ter gevolge van de plaats in de open torenruimte zuigt de motor de koude lucht op welke bij verarming der kerk zeer nadelig op het hout der windladen inwerkt. De aanloop van de motor is zeer luizaam.

Aanbevolen wordt een nieuwe motor met bedienings-handel, in een geluidsdempende bekleding te plaatsen bij het orgel.

20. Windkanalen. De windkanalen zijn te nauw, waardoor bij vol spel wegschieten van het geluid het gevolg is.

Vernieuwing van deze kanalen in breder formaat is noodzakelijk. Door de aansluiting van een nieuwe motor bij het orgel kunnen deze kanalen veel beter geschikt worden, hetgeen voor de toetsbaarheid vele voordelen biedt.

30. De windkast. De windkast van de windladen verkeert ter hoogte van een deel aan open kamers, waardoor windverlies plaats vindt.

Herstelling van dit euvel is gewenst.

40. Houtworm. Houtworm is geconstateerd in enkele onderdelen zoals in de dekjes van het windbord onder de laden.

Deze dekjes dienen vervangen te worden door op verschillende plaatsen nieuwe welst ten aan te brengen.

50. Blasbalg. Blasbalg is op enige plaatsen lek en moet gerepareerd worden.

Samenvattend mogen wij U nog de volgende conclusies van ons onderzoek vermelden:

- 1) Het orgel in zijn huidige staat is ongeschikt voor de Protestantse eredienst. Vooral bij de begeleiding van de gezangszang zal de klank zich slechts als een rommelige dikke brei doen gevoelen, zonder dat het instrument de mogelijkheid biedt door frisse aanslijpende klanken de gemeente te haar gezang daadwerkelijk te steunen.
- 2) Inrijpende veranderingen aan het instrument aan te brengen om de klank te verbeteren achten wij onverantwoord. De te bestemden gelden voor een deugdelijke restauratie zonder onoverdrijf hoog zijn t.n.v. de gemeente, die hoe men ook zou bezien steeds zouden toegenomen. Ook een uitbreiding met een tweede klavier zou geen oplossing brengen. Het instrument zou er slechts zeer dubieus en tweslachtig van karakter door worden.

- c) Ons inziens doet U er het beste aan gelden te verzamelen om te zijner tijd tot de bouw van een nieuw voor Uw kerkruimte geschikt instrument te komen.
Het oude instrument zoudt U dan kunnen verkopen, bij voorkeur aan een Rooms Katholiek Kerk, waar het klankkarakter beter past.
- d) Het instrument vertoont enige gebreken, die verholpen zouden moeten worden.
Besluit U on principe tot de verezenlijking van het door ons onder c) geadviseerde, dan lijkt het ons het beste de herstelling over te laten aan de toekomstige koper, die deze dan aangepast aan zijn plaatselijke omstandigheden op de meest praktische wijze kan doen uitvoeren.

Moecht U er toe besluiten het orgel in deze staat te behouden in Uw eigen kerk, dan zoudt U de werkzaamheden zelf moeten laten verrichten.
Ook hierbij staan wij U gaarne terzijde.

Zodra U ons Uw standpunt in deze bekend maakt kunnen wij U verder van advies dienen.
Vanzelfsprekend zijn wij hiertoe ten alle tijde bereid, in het byzonder om U ook verder met U mondeling van gedachten te wisselen over de onderwerpelijke aangelegenheid.

Gaarne Uwe berichten omtrent Uwe beslissingen tegemoet ziende,

heb ik met gevoelens van hoogachting de eer te zijn

HANSAS DE ORGELCOMMISSIE DER NED. HERV. KERK